

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מתורת

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ה' / גליון קסו

ערש"ק פרשת משפטים ה'תשס"ח

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת משפטים, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קסו), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

אה"ק:

ת.ד. 2033 כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-9604-832 פקס: 03-9607-370

ארה"ב:

353 Kingston Ave., Brooklyn, NY 11213

(718) 732-9017

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור מה שפירש רש"י איסור "לא תבשל גדי בחלב אמו" דפרשתנו דהוא איסור אכילה, הגם שאין זו משמעות פשט הכתוב.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ו עמ' 143 ואילך)

יינה של תורה

ביאור דברי רש"י על הפסוק "וחדלת מעזוב לו" ע"פ פנימיות הדברים; ע"פ תורת הבעש"ט עה"פ, ד"חמור" קאי על חומר הגוף, שצ"ל "עזוב תעזוב עמו" ואין לשברו בסיגופים.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כא עמ' 125 ואילך)

חידושי סוגיות

יביא דברי הש"ס והרמב"ם דגר בזה"ז אינו מביא קרבן, ויקשה במ"ש הגאון מרוגצוב לומר דבזה"ז חסר בחלות גירות / יבאר בדרך אחרת דגדר הבאת קרבן הוא חיוב צדדי, וידחה מלשון הרמב"ם דמשמע שהוא חסרון בהגברא במי שלא הביא / יחדש מדקדוק לשון הרמב"ם דאין הבאת הקרבן מוסיפה בחלות הגיור, ורק שאי הבאתו מונע שלימות החלות וזה לא שייך בזה"ז, ועפ"ז יחדש נפקותא לדינא בגרים שאחר זמן הבית.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כו עמ' 160 ואילך)

הוספה – דרכי החסידות

אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע אודות הפעולה הטובה דלימוד החסידות גם באנשים הפשוטים לפ"ע.

(אגרות קודש חלק ד עמ' עא)

מקרא אני דורש

משמעות הלשון "לא תבשל"

ביאור מה שפירש רש"י איסור "לא תבשל גדי בחלב אמו" דפרשתנו
דהוא איסור אכילה, הגם שאין זו משמעות פשוט הכתוב

א. בפרשתנו: "לא תבשל גדי בחלב אמו" (כג, יט). ובפירושו רש"י: "ובשלה מקומות
נכתב בתורה: אחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה, ואחד לאיסור בישול".
ולכאורה קשה:

כלל הוא בדברי רש"י, שכאשר יש קושיא בפסוק אחד מצד פסוק שני, דרכו של רש"י
להבהיר את הענין וליישב את הקושיא רק כאשר מגיעים לפסוק השני – ולא בפסוק
הראשון; והטעם פשוט: כאשר לומדים את הפסוק הראשון עדיין אין קושיא כלל, כיון
שעדיין לא למדנו את הפסוק השני, ובמילא אין כל סתירה.

על אחת כמה וכמה בעניננו, שאין סתירה כלל בין הכתובים, אלא רק שאותו ציווי של
"לא תבשל גדי בחלב אמו" חוזר בתורה עוד פעמיים – שמוכן בפשטות שהמקום לבאר את
פשר הכפילות אינו בפעם הראשונה שבו אומרת התורה ענין זה, שאז אין עדיין כל כפילות
והכל אתי שפיר; אלא רק כאשר מגיעים לפעם השני' ולפעם השלישית, שאז מתעוררת
שאלה על הכפילות, אז הוא המקום המתאים להסביר מה באה הכפילות ללמדנו.

[ולהעיר מאבן עזרא כאן, שכתב: "ועוד אדבר למה הזכיר הכתוב זאת המצוה פעם שנית גם שלישית במקום כל אחד מהם"].

ואם כן, למה הוצרך רש"י כאן – בפעם הראשונה שהתורה אומרת "לא תבשל גדי בחלב אמו" – להזכיר ולבאר את זה שהתורה עתידה לכתוב את האיסור עוד פעמיים? וכי מה זה נוגע להבנת פשט הכתוב כאן?!

ובקיצור: כל פיסקא זו מיותרת כאן לגמרי, ומקומה צריך להיות בהמשך הפרשיות!

ב. אמנם כד דייקת בלשון רש"י נמצא, שבאמת אין כוונתו רק להסביר את זה שהתורה עתידה לחזור על ציווי זה עוד פעמיים (שזה שייך דוקא בהמשך הפרשיות), אלא שמתוך פירושו עולה חידוש גדול בפירוש הפסוק כאן.

כי הנה, רש"י כותב: "ובשלשה מקומות נכתב בתורה, אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בישול". ומהסדר בדבריו מובן, שהפעם הראשונה קאי על איסור אכילה, השני על איסור הנאה, והשלישית על איסור בישול. והיינו, שה"לא תבשל" כאן – בפעם הראשונה שנאמר איסור זה – כוונתו לאיסור אכילה.

ולפי זה מובן מדוע פירש רש"י ענין זה כבר כאן, כי כוונתו לחדש בפירוש הכתוב כאן, ש"לא תבשל" אין פירושו כפשוטו – בישול, אלא כוונתו היא לאיסור אכילה.

אך הא גופא קשיא – מהיכי תיתי לפרש כן?

והרי הסברא נותנת בדיוק להיפך:

הפעם הראשונה שנכתב בתורה "לא תבשל" יש לפרשה פשוטו כמשמעו – איסור בישול, ורק כאשר רואים שהתורה כופלת ומשלשת ציווי זה, הרי כפילות זו מכריחה להוסיף עוד איסורים – אף שאינם מתאימים כ"כ עם הלשון "לא תבשל";

ולמה איפוא פירש רש"י שהפעם הראשונה (כאן בפרשתנו) פירושה איסור אכילה, הפעם השני איסור הנאה, ורק הפעם השלישית מתפרשת כפשוטו על איסור בישול?!

וכלפי לייא.

ג. אך הביאור בזה:

כשלוזמדים את האיסור שבפסוק: "לא תבשל גדי בחלב אמו", ומבינים זאת במשמעות של בישול כפשוטו – מתעוררת מיד תמיהה גדולה: לא מצאנו בשום מקום איסור על בישול! מצאנו איסור אכילה וכן איסור הנאה – אבל שדבר מסויים יהי' אסור בבישול, לא מצאנו בשום מקום!

[ולהעיר, שבספר החינוך כאן (מצוה צב) האריך לבאר מדוע האיסור הוא בעצם הבישול,

לקראת שבת

ז

גם ללא האכילה, וסיים שעדיין הענין קשה: "זה נאמר מתוך הדחק, ועדיין צריכים אנו למודעי המקובל... וכל זה איננו שווה ליי".

ואכן, מטעם זה מציינו בתרגום אונקלוס, שהוא קרוב לפשוטו של מקרא, שפירש בכל שלושת המקומות את המלים "לא תבשל" על האכילה דוקא ("לא תיכלון"). כי לפי הפשט, לא מסתבר לומר שהתורה תאסור את הבישול כשלעצמו, ובהכרח לפרש על האכילה – אבל שיטת רש"י אינה כן, וכדלקמן];

ולכן רש"י מיד מבאר, שאכן הפסוק כאן לא בא לאסור בישול, אלא הוא אזהרה על איסור אכילה.

אמנם כדי שנוכל ללמוד פירוש זה על פי "פשוטו של מקרא", מוכרח רש"י לבאר ש"בשלושה מקומות נכתב בתורה, אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בישול", כי:

אם הי' כתוב "לא תבשל" רק פעם אחת, הרי אז מוכרחים היינו לפרשו כפשוטו על איסור בישול, למרות שזהו חידוש גדול ביותר (כי רש"י לא קיבל את פירוש האונקלוס הנ"ל);

אך כיון שהאיסור נכתב שלוש פעמים בתורה, ואם כן, בשני המקומות האחרים בלאו הכי עלינו להוציא את "לא תבשל" מפשוטו ולפרשו על אכילה והנאה – הרי מסתבר לומר שאין הבישול איסור בפני עצמו [שאז באמת זהו חידוש גדול שלא מצאנו דוגמתו!], כי אם שבשר בחלב אסור בעיקרו באכילה ובהנאה, כמו יתר האיסורים שבתורה;

אלא שמכיון שאיסור זה כה חמור, הוסיפה התורה סייג לאיסור אכילה והנאה, ואסרה אפילו לבשל אותו – כדי שהאדם לא יבוא מהבישול אל האכילה וההנאה. איסור הבישול אינו איסור בפני עצמו, אלא הוא המשך ותוצאה של איסור האכילה וההנאה.

ולכן גם בסדר הכתובים, הפעם הראשונה של "לא תבשל" מלמדת אותנו שאסור לאכול בשר בחלב (שזהו עיקר האיסור), הפעם השני מלמדת על איסור הנאה, ורק בפעם השלישית – לאחר שלימדה אותנו התורה את איסור האכילה וההנאה – אז יכולים אנו לפרש על איסור הבישול, שהוא תוצאה של איסורי האכילה וההנאה וסייג אליהם.

יינה של תורה

"וחדלת" או "עזוב תעזוב" לחומר הגוף

ביאור דברי רש"י על הפסוק "וחדלת מעזוב לו" ע"פ פנימיות הדברים; ע"פ תורת הבעש"ט עה"פ ד"חמור" קאי על חומר הגוף, שצ"ל "עזוב תעזוב עמו" ואין לשברו בסיגופים

א. בפרשתנו (כג, ה): "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו". ולפי פשוטו, הא ד"וחדלת מעזוב לו" – נאמר "בתמי" (כדפרש"י); אמנם ע"ד הדרש דרשו רבותינו ז"ל במכילתא (עה"פ) "פעמים שאתה חדל ופעמים שאתה עוזב", ומביא ע"ז ב' דוגמאות: (א) "חמור של גוי ומשאו של ישראל וחדלת מעזוב לו". (ב) "הי' בין הקברות אל יטמא", וקאי בכהן שהי' בבית הקברות, דאסור להיטמא בשביל כך.

ובפרש"י על התורה – לאחר שהביא את הפרוש לפי פשוטו (כנ"ל) – כתב רש"י: "ומדרשו כך דרשו רבותינו כי תראה וחדלת פעמים שאתה חודל ופעמים שאתה עוזר. הא כיצד, זקן ואינו לפי כבודו וחדלת, או בהמת נכרי ומשאו של ישראל וחדלת".

וצריך ביאור: מדוע השמיט רש"י את הדוגמא הב' שבמכילתא הנ"ל, מכהן הנמצא בבית הקברות – ובמקום זה כתב דוגמא אחרת מ"זקן ואינו לפי כבודו"?

[אמנם מקורו של רש"י הוא מן הספרי והגמרא – אבל שם זה נדרש על פסוק אחר: "לא תראה את שור אחיך גו' נדחים והתעלמת מהם", וע"ז דרשו "פעמים שאתה מתעלם

לקראת שבת

ט

. . הי' כהן והוא בבית הקברות או שהי' זקן ואינו לפי כבודו וכו' פטור"; ומדוע לא הביא רש"י את הדוגמא מדרשת המכילתא שעל-אתר].

ב. וי"ל הביאור בזה – ע"פ התוכן הפנימי של הפסוק (בהתאם לדברי השל"ה (מס' שבועות שלו, קפא, א) שבפרש"י עה"ת ישנם ענינים של "נפלאות", וכדברי רבותינו "יינה של תורה"):

ידועה תורת הבעש"ט (כתר שם טוב קה"ת) הוספות ס"י טז) על פסוק זה – ד"חמור" קאי על חומריות הגוף, והיינו דכתיב "עזוב תעזוב עמו", שאין לשבור את חומריות הגוף ע"י תעניות וסיגופים, אלא יש 'לעזוב' ולעזור לגוף – לבררו ולזככו;

אמנם, מצינו אופנים שבהם מותר לצום, וכדברי רבינו הזקן בשו"ע שלו (חלק חו"מ הל' נזקי גוף ונפש ס"ד): (א) "מותר להתענות לתשובה אפילו מי שאינו יכול להתענות"; (ב) "מותר אפילו שלא בדרך תשובה, אלא כדי למרק נפשו לה".

וי"ל, ששני אופנים אלו מתאימים עם דברי רבינו באגרת התשובה שלו (נדפסה בספר התניא): (א) בספ"א מבאר רבינו כמה אפשריות לתעניות שהם לצורך התשובה והכפרה עצמם (עיי"ש), וזהו הסוג ש"מותר להתענות לתשובה"; (ב) בפ"ב מבאר רבינו את סדר העבודה לאחרי "שנמחל לו לגמרי . . כשעשה תשובה שלימה" – בכדי "להיות נחת רוח לקונו מעבודתו", וכלשון רבינו בנוגע לכפרה זו (אגה"ת רפ"ד) "מירוק נפשו לה". וזהו סוג התענית הבאה "כדי למרק נפשו לה".

ולפי זה יש לבאר הא דרש"י השמיט את הדוגמא של כהן ש"הי' בבית הקברות", והביא את הדוגמא מ"זקן ואינו לפי כבודו" – משום שדוקא דוגמא זו, יחד עם הדוגמא הקודמת שהביא, רומזים לב' האופנים הנ"ל שבהם מותר לאדם להתענות. כפי שיתבאר לקמן.

ג. ביאור הענין:

לפי פשוטו, ש"וחדלת מעזוב לו" הוי "בתמי" – היינו כאשר האדם עובד את ה' בדרך ישרה כפי ש"האלקים עשה את האדם ישר" (קהלת ז, כט), אזי אסור לו להשתמש בתעניות וסיגופים השוברים את הגוף, אלא עליו לברר ולזכך את גופו, "עזוב תעזוב עמו";

אמנם "מדרשו" הוי בנוגע לאלו שלא מתנהגים בדרך הישרה – ש"פעמים אתה חודל". ובזה גופא, בב' אופנים שונים:

(א) "בהמת נכרי ומשאו של ישראל" – קאי במי שחטא ופגם את הדרך, דגופו ונפשו הבהמית יונקים את חיותם מן הקליפה, והוא הופך להיות "בהמת נכרי"; אמנם מאידך, הנה נפשו האלקית נשארת בשלימות ללא כל פגם, ד"גם בשעת החטא היתה באמנה אתו

לקראת שבת

ית" (תניא ספכ"ד), ובפרט ש"אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון" (עירובין יט, א. חגיגה בסופה) – ולכן נחשב שיש לו "משאו של ישראל";

ועל ענין זה – מותר לו להתענות, מפני שהדבר יועיל לו לעשות תשובה.

(ב) "זקן ואינו לפי כבודו" – קאי במי ששקוע ו"מונח" בענינים רוחניים ונעלים, ואינו מתעסק לזכך ולברר את גופו הגשמי. ונמצא, שעם היותו שקוע בענינים נשגבים – הנה גופו הגשמי נשאר מגושם וגס. וזהו "זקן" – זה שקנה חכמה, אבל "אינו לפי כבודו" – דההתעסקות עם גופו ועניניו הגשמיים נחשבים כירידה עבורו;

ומצד זה – מוטל עליו להתענות, בכדי להשלים עי"ז את זיכוך גופו הגשמי שהי' חסר לו.

אמנם, הדוגמא שהובאה במכילתא מכהן ש"הי' בבית הקברות" – אינה שייכת כלל לדידן; דהנה, "כהן" קאי על הנשמה האלוקית שהיא בחינת "בת כהן", והכוונה בזה, שע"י החטאים הנשמה יורדת ל"בית הקברות" – "מקום המיתה והטומאה" (תניא פכ"ב).

אבל באמת – מציאות כזו לא שייכת כלל; דבנוגע לנשמה – הנה גם בשעת החטא הנשמה האלקית נשארת בשלימות, כנ"ל. וגם בנוגע לגוף הגשמי – מבואר בחסידות שהשי"ת בחר בגופים של עם ישראל, ובחירתו של השי"ת הוי דבר נצחי שלא שייך בו שום הפסק או חלישות ח"ו.

[ומה שהגוף נחשב ל"בהמתו של נכרי" כנ"ל – היינו רק שינוי רשות לפי שעה; אבל בנוגע למהותו של הגוף, הנה גם בשעה שהוא ברשות "נכרי", הרי זה גוף יהודי].

ומהאי טעמא לא הביא רש"י את הדוגמא של המכילתא מכהן ש"הי' בבית הקברות" – מפני שהיא לא שייכת אצל יהודי.

חידושי סוגיות

דין גר בזמן הזה

יביא דברי הש"ס והרמב"ם דגר בזה"ז אינו מביא קרבן, ויקשה במ"ש הגאון מרוגצוב לומר דבזה"ז חסר בחלות גירות / יבאר בדרך אחרת דגדר הבאת קרבן הוא חיוב צדדי, וידחה מלשון הרמב"ם דמשמע שהוא חסרון בהגברא במי שלא הביא / יחדש מדקדוק לשון הרמב"ם דאין הבאת הקרבן מוסיפה בחלות הגיור, ורק שאי הבאתו מונע שלימות החלות וזה לא שייך בזה"ז, ועפ"ז יחדש נפקותא לדינא בגרים שאחר זמן הבית

"וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות"
(פרשתנו כו, ה)

יביא דברי הש"ס והרמב"ם דגר בזה"ז אינו מביא קרבן,
ויקשה במ"ש הגאון מרוגצוב לומר דבזה"ז חסר בחלות גירות

איתא בכריתות (ח, בואילך) לענין גר: ת"ר [וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכם לדורותיכם ועשה אשה ריח ניחוח לה] כאשר תעשו כן יעשה (שלא טו, יד), מה אתם עולה ושלמים אף הוא עולה ושלמים כו', ככם כאבותיכם מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם אף הם לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים כו'. . אמר מר מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא כו' מילה דכתיב כו' הרצאת דמים (זריקת דמים על המזבח. רש"י) דכתיב כו' טבילה כו'. אלא מעתה האידנא דליכא קרבן לא נקבל גרים, אמר רב אחא בר יעקב וכי יגור אתכם גר . . לדורותיכם (אע"ג דליכא מקדש. רש"י) וגו'.

לקראת שבת

וכן הביא רש"י בפרשתנו (כד, 1) הא דנכנסו אבותינו לברית במילה וטבילה והזאת דמים.

והסיק הרמב"ם להלכתא (הל' איסורי ביאה פי"ג ה"א ד"1): "בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרבתן. מילה היתה כו' וטבילה היתה כו' וקרבתן שנאמר (פרשתנו שם, ה) וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ע"י כל ישראל הקריבום וכן לדורות כשירצה העכו"ם³ להכנס לברית. . צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן. . שנאמר (שלה טו, טו) ככם כגר מה אתם במילה וטבילה והרצאת קרבן אף הגר לדורות במילה וטבילה והרצאת קרבן". ולאח"ז הוסיף בהלכה בפ"ע (ה"ה), (אחר שמפרש "מהו קרבן הגר"): "ובזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה וטבילה. וכשיבנה בית המקדש יביא קרבן". ומפשטות לשונו נראה, דבזה"ז די במילה וטבילה וכבר נעשה גר גמור, ורק שיש עליו חיוב צדדי (שאינו מחסיר בחלות הגירות כלום) להביא קרבן לכשיבנה הבית.

ובטעם גדר הדין, דבזה"ז נשלמת חלות גירות (גמורה) במילה וטבילה לבד (אף שבזמן הבית היתה הכניסה לברית רק בשלשה דברים⁴, ו"גר שמל וטבל ועדיין לא הביא קרבנו. . קרבנו עכבו להיות גר גמור. . ככל כשרי ישראל. . אינו אוכל בקדשים⁵ שעדיין לא נעשה ככשרי ישראל" (רמב"ם הל' מחוסרי כפרה פ"א ה"ב)) – כתב הגאון מרוגצוב (צפע"נ על הרמב"ם הל'

לעיכובא, וע"י מילה וטבילה לא נעשה גר כלל^א. אבל ברמב"ם הל' מחוסרי כפרה – לפי הצפע"נ (כבפנים) – שגם בזמן הבית, הקרבן מעכבו "להיות גר גמור כו" רק בנוגע לאכול בקדשים, אבל "לשאר דברים הוה כישראל לכל דבר". [וראה לקו"ש חכו"ע ע' 165 הערה 40].

ולהעיר ממס' גרים שם: "גרים נכנסין למילה ולטבילה ולקרבתן, ב' מעכבין ואחד אינו מעכב", דמפשטות הלשון משמע^ב שגם בזמן הבית כשישנם כל הג' דברים, אחד אינו מעכב (והקרבתן הוא רק לגבי אכילת קדשים – ולהעיר ממילת הבן לגבי קרבן הפסח ואכילתו – הובא לקמן).

5) להעיר ממ"ש הרמב"ם בפיה"מ (כריתות רפ"ב) ש"הותר לאכול בקדשים והקרבתן מצוה בעלמא", אבל בספר היד – חזר בו וס"ל "אינו אוכל בקדשים" עד שיביא קרבנו (וראה תוס' רעק"א למשניות כריתות שם). וידוע הכלל (יד

1) מכריתות ט, א (פרש"י פרשתנו כד, 1). וראה הערה הבאה.

2) בכריתות שם ליתא הלשון "בשלשה דברים". וכן ליתא בפרש"י פרשתנו שם. אבל ע"ד לשון הרמב"ם הוא בספרי שלה טו, יד (שהובא בפיה"מ להרמב"ם הקדמה לסדר קדשים) "מה ישראל שלא באו בברית אלא בשלשה דברים כו". ובמכילתא דרשב"י בא יב, מח: מה אזרח אין נכנס לברית אלא בשלשה דברים. ועד"ז במס' גרים פ"ב ה"ה. ושם: בג' מצות.

3) שינוי ע"י הצענזור – וכן בכ"מ ביד וכיו"ב – כמפורסם. וראה בשינויי נוסחאות להיד וכו'.

4) במס' כריתות שם: "אלא מעתה האידנא דליכא קרבן לא נקבל גרים אמר ראב"י וכי יגור אתכם גר. . לדורותיכם גו" (שלה שם). ובנמוקי יוסף יבמות מו, א ד"ה ת"ר מכאן (ועד"ז בריטב"א יבמות שם – מר, סע"ב) "אבל בזמן הזה אינה מעכבת דהא לדורותיכם כתיב ויודע הי' הקב"ה שאין לנו לדורות הרצאת דמים". והיינו, שהלימוד מ"לדורותיכם" הוא – ש"בזמן הזה אינה מעכבת", משא"כ בזמן הבית – כל השלשה דברים הם

א) וראה רע"ב כריתות רפ"ב. שטמ"ק שם ת, ב (בחי' שבטוף המס') ד"ה גר.

ב) ולה"נוסחא חדשה" במס' גרים שם – מחלוקת בדבר.

לקראת שבת

יג

איסורי ביאה שם ה"ד (סט, א): "דרך לקדשים לא מיקרי עדיין ישראל גמור, אבל לשאר הווי כישראל לכל דבר, וא"כ בזמן הזה לא מחסר כלל בשביל הקרבן". פירוש, דבאמת ליכא שום חילוק בדיני חלות הגירות בין זה"ז לזה"ב, דכשם שבזמן הבית מי שלא הביא קרבן חסר בגירותו רק לענין קדשים, ה"ה בזה"ז גירותו שלימה לכל דבר לבד מקדשים, וכיון שבזה"ז ליתא לקדשים שוב נמצא דגירותו שלימה לכל דבר הנוהג בזה"ז (משא"כ בזה"ב אינו יכלו ליקרא גר גמור כיון שעדיין חסר הוא בדין מן הדינים הנוהג באותו זמן).

ולדבריו נראה, דמה שאמר שבזה"ז "לא מחסר כלל" (אף שודאי לענין קדשים "לא מקרי עדיין ישראל גמור") אין הכוונה שאין חסר אצלו מאומה בחלות גירות, ורק שאין חסר אצלו לענין דינים הנוהגים בזמן הזה, מיהו בחלות קדושת ישראל הגמורה ודאי מחסר אצלו. דאף שדיני קדשים אינם נוהגים עתה, מ"מ, הא הטעם שבזה"ב מי שלא הביא קרבן נאסר בקדשים הוא מחמת ש"לקדשים לא מקרי עדיין ישראל גמור. . אין עליו דין ישראל" כלשון הגאון הנ"ל, ויתירה מזו כתב בעצמו במ"א (צפע"נ מהד"ת יט, ב): "והוי כמו בן נח לקדשים"⁶, וכיון שבאמת אין שום חילוק בין זה"ב לזה"ז לענין חלות קדושת ישראל, נמצא שאף בזה"ז אין חלות הגירות שלימה.

ולפ"ז תמיהה רבה היא איך נוכל לומר דכל גרים שנתגיירו אחר זמן הבית (וביניהם כמה גדולים וחכמים) לא היתה עליהם חלות גירות בשלימותה ודין ישראל גמור לכל הדינים, ויותר מזה – הווי "כמו בן נח" (לאכילת קדשים)? ! ולבד מעצם התמיהה נראה מוכח מדברי הרמב"ם עצמו דלא כן, שכבר ידועה תשובת הרמב"ם לר' עובדי' הגר⁷ להפליא במעלתו יותר מכל ישראל כיון שישראל מתייחסים לאברהם יצחק ויעקב והגרים מתייחסים "למי שאמר והי' העולם", ופשיטא שכיון דבריו אל האמת בתכלית ולא כתב כן (ח"ו) רק לפנים לנחמו. ועוד להעיר בזה, הרמב"ם שם הביא בפירושו להוכיח מדיני גר גמור (שהביא קרבן) בזמן הבית להשוותו לגירות דזמן הזה (בלא קרבן), וז"ל: וכל מה שאמרנו לך בענין הברכות שלא תשנה כבר רא"י לזה. . כמו שנתפרש בירושלמי (בכורים פ"א ה"ד⁸). . תני בשם ר' יהודה גר עצמו מביא (ביכורים) וקורא (את נוסח הווידוי). . מאי טעמא כי אב המון גוים נתתיך (לך יז, ה). . אב לכל הבריות. . הנה נתברר לך כו"י" [וכן פסק להלכתא בחיבור היד (הל' בכורים פ"ד ה"ג⁹): "הגר מביא וקורא שנאמר לאברהם אב המון גוים נתתיך, הרי הוא אב כל העולם כולו שנכנסין תחת כנפי שכינה כו"י"].

ב"נ". ובשו"ת צפע"נ דווינסק (ח"ב סי' ט) "רק דלזה עדיין עכו"ם הוה".

7) נדפסה ברמב"ם הוצאת שולזינגער (ני. תש"ז) בהוספות לח"א סי"ט. תשובות הרמב"ם

(ירושלים, תש"כ) כרך ב סרצ"ג.

8) (ושם – בשינוי לשון).

9) וראה רדב"ז שם.

מלאכי כללי הרמב"ם ס"א. וש"נ. וראה לקר"ש ח"ט ע' 172 (הערה 12) שהלכה כספר היד לגבי פיה"מ. – ולהעיר שמוכן שאין להגדיל המחלוקת בין היד ופיה"מ"ש.

6) וראה גם צפע"נ מהד"ת ע"א, ר: לא נגמר הגירות שלו. ובשו"ת צפע"נ ווארשא (סקל"ח סק"ד) "דלגבי קדשים הרי בגדר אינם כישראל". ושם (סי' רי) "דקודם הקרבן גבי קדשים הוי כמו

לקראת שבת

ב.

יבאר בדרך אחרת דגדר הבאת קרבן הוא חיוב צדדי, וידחה מלשון הרמב"ם דמשמע שהוא חסרון בהגברא כמי שלא הביא

ולכאורה הי' נראה לומר בזה (דלא כמו שביאר הגאון הנ"ל), שאיסור גר בקדשים כל זמן שלא הביא קרבן הוא רק בגדר "אריא הוא דרביע עלי"10, היינו שחיוב הבאת הקרבן רביע עלי' ומעכבו מאכילת קדשים. פירוש, דהאיסור אינו מחמת חסרון בהגברא (בגירותו) ואינו שייך לעצמיות חלות הגירות שהושלמה כבר לגמרי, רק שיש עליו חיוב צדדי להביא קרבן, ומגדרי חיוב צדדי זה שמעכבו11 מאכילת קדשים (וכמו ישראל גמור שנולד בקדושה ואסור בקדשים מטעם צדדי).

ואדרבה, לדרך זו יומתק יותר לשון הרמב"ם במ"ש "שעדיין לא נעשה ככשרי ישראל", ד"כשרי (ישראל)" הוא (גם) מלשון12 כושר ומוכשר. היינו, שכל זמן שלא הביא קרבנו (אף שכבר נעשה ישראל גמור, מיהו) אינו "מוכשר" לאכילת קדשים. ומעין זה מצינו לענין מילת בניו ועבדיו של ישראל המעכבתו משחיטת הפסח (יבמות עא, א13) ואכילת הפסח14, דפשיטא שאינו חסרון בהגברא שנאמר שחסר בגדרו כישראל גמור שאינו ערל.

ובזה יחזור לנו ג"כ מ"ש הרמב"ם בתשובה הנ"ל, כמעלת הגר שאינו פחות מישראל גמור ואדרבה כו', אף שאסור בקדשים עד שיביא קרבנו, דהא איסור אכילת קדשים אין בו שמץ שייכות להגברא עצמו ולמעלתו וקדושתו, ורק הוא דין צדדי וחיצוני דרביע עלי'.

איברא, דעפ"ז צע"ק בלשון הרמב"ם שכ' "שקרבנו עכבו להיות גר גמור כו' ומפני זה אינו אוכל בקדשים כו'". דמשמע, שכל זמן שלא הביא קרבנו חסר בגירות הגברא, ודוקא מחמת טעם זה הוא שנאסר בקדשים.

ג.

יחדש מדקדוק לשון הרמב"ם דאין הבאת הקרבן מוסיפה בחלות הניזר, ורק שאי הבאתו מונע שלימות החלות וזה לא שייך בזה"ז, ועפ"ז יחדש נפקותא לדינא לזה"ז

ויש לומר ביאור הגדר בזה בדרך מחודשת, בהקדם הדקדוק בלשון הרמב"ם "שקרבנו עכבו להיות גר גמור", היינו שכתב בדרך שלילה שחיוב הקרבן מונעו מזה, ולא כתבו בלשון של חיוב, שהקרבן "עושה אותו גר גמור" או "מגיירו" וכיו"ב.

12 ועד"ז בהמשך לשונו: ויעשה ישראל כשר. 13 וראה גם רמב"ם הל' ק"פ פ"ה ה"ה. פ"ט ה"ט. 14 פסחים צו, א. יבמות ע, ב. מכילתא (הובא בפרש"י) בא יב, מד. רמב"ם שם פ"ט ה"ט.

10 לשון הש"ס – עירובין עח, ב. שבועות כב, ב. וראה אנציקלופדי' תלמודית בערכו. וש"נ. 11 כלשון הרמב"ם (הל' מחור"כ שם) "שקרבנו עכבו". אלא שברמב"ם שם "עכבו להיות גר גמור" – ראה לקמן בפנים.

לקראת שבת

טו

ונראה בביאור כוונתו, דאין רצונו לומר שהבאת הקרבן בפועל עושה אותו לגר גמור, היינו שע"י מילה וטבילה נעשה ישראל רק "לשאר דברים" ולא "גמור", ובכדי שיהי' עליו דין ישראל (גם) לקדשים נפעל הדבר בדרך חיובית במה שמביא הקרבן – אלא כוונתו בהיפוך, להגדיר הדבר בדרך שלילה, שאי הבאת הקרבן היא המעכבתו מלהיות (בענין זה) גר גמור¹⁵. פירוש, שאחר שנתחייב בקרבן (לאחרי שמל וטבל), כל זמן שמונע עצמו מלהביא הקרבן גורמת המנעותו זו לעכבו מלהיות גר גמור.

וכיון שדבר המעכב ומחסיר בהגברא הוא מה שאינו מביא קרבן, מובן, דבזה"ז שאי הבאת הקרבן לא באה ממנו, רק התורה היא שמונעת הבאת הקרבן בזה"ז, אין דבר שימנענו מלהיות גר גמור, ושוב נעשה ישראל לכל דבר ע"י מילה וטבילה לבד (וכפשטות לשון הגאון מרוגצוב "לא מחסר כלל").

ואין לזה סתירה כלל מלשון הרמב"ם¹⁶ "בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרבן . . . וכן לדורות . . . להכנס לברית . . . צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן", היינו שמוכרחים כל השלשה – דיש לבאר בזה שאין כל השלשה פועלים הכניסה לברית עצמה, רק הכניסה זקוקה היא לב' ענינים ופעולות, דבר המכניס וגם הסרת דברים המעכבים (שהוא כמו ערלת בנו ועבדו בקרבן פסח) שמונעים מליכנס. וכמשל הכניסה לבית, המצרכת הסרת דברים הנמצאים בחוץ (אריא דרביע) ומונעים מליכנס, דודאי אין הסרת הדברים חלק מפעולת הכניסה עצמה.

וזהו שדקדק לומר "בשלשה נכנסו ישראל לברית . . . להכנס לברית", ולא כתב "שלשה דברים הכניסו את ישראל לברית . . . להכניסו לברית" וכיו"ב, דהא אין כל השלשה דברים המכניסים, רק שהכניסה היתה ע"י שארעו ג' הדברים דמילה וטבילה (והרצאת קרבן, אבל רק שנים מהם הם ה"מכניסים" בעצמם, ודבר השלישי הוא רק הסרת הארי המעכב את הכניסה עצמה).

וא"כ יש לחדש עוד לענין גרים דזה"ז, שאחר שנתגיירו עתה (ולא הי' הדבר המונע מליכנס בברית) שוב נעשו גרים גמורים לעולם, וגם אחר שיבנה הבית תשאר גירותם בשלימות אחר שכבר נפעלה ע"י מילה וטבילה (מבלי שתתעכב הכנסתם לברית ע"י אי הבאת הקרבן). ולפ"ז, מיד כשיבנה הבית בימינו יהיו מותרים כבר באכילת קדשים אף

בגדר הרצאה כ"א גם שע"ז נכנסו לברית, ומ"ש בה"ד "מה אתם כו' והרצאת קרבן אף הגר לדורות כו'" – כי מה שנוגע לדורות הוא לא עצם הקרבן שע"י נכנסו לברית כ"א גדר הרצאה שבקרבן שהי' אצל אבותינו. אבל ראה לקו"ש חכ"ו ע' 165 הערה 40. ועצ"ע.

16 ועד"ז הוא הלשון בכריתות (ועוד) שבערה

---

15 ואולי יש לומר, שמתעם זה שינה הרמב"ם בלשונו, שכתב בהלכה ד כמ"פ "הרצאת קרבן" (ולא כמ"ש בתחלת הפרק בנוגע לבני"י "בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרבן"), כי הקרבן לדורות גם בזמן הבית הוי בגדר הרצאה, מעין גדר כפרה (וראה תרגומים ופרש"י פרשתנו כד, ח ובמפרשים שם. ואכ"מ), משא"כ אצל אבותינו (במ"ת) הי' הקרבן לא רק

לקראת שבת

קודם שיביאו קרבנם אחר שנעשו כבר גרים גמורים "ככל כשרי ישראל"¹⁷ (ויש להכריח כן אף בדרך המוסר והרוחניות, דודאי לא ייתכן שנאמר דע"י בנין בית המקדש ייחסר קדושתם!)

ועל דרך מה שנפסק לדינא דגר שחזר לסורו (אחר שהיתה גירותו שלימה בתחילה בקבלה גמורה) – דינו כישאל, ורק שהוא ישראל מומר¹⁸.

ויש לומר, שגדר זה שנעשה בזה"ז לגר גמור בלא קרבן (אף לענין קדשים) רמז הרמב"ם בעצמו בדיני הגיור (שבהל' איסורי ביאה). דהנה, לאחר שכתב "כשירצה העכו"ם להכנס בברית . . צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן", הוסיף עוד (בהלכה שלאח"ז, כנ"ל ס"א) "ובזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה וטבילה". דפשטות המשך לשונו יורה, דהכניסה שהזכיר לזמן הזה היא אותה הכניסה שהזכיר מקודם לזה לזה"ב, ורק שנעשית באופן אחר, דבזמן הזה נעשית אותה הכניסה (המתרת אף בקדשים) ע"י מילה וטבילה¹⁹. וכמו שהמשיך בלשונו לבאר הדבר, "ובזמן הזה שאין שם קרבן", היינו כנ"ל דמדין תורה א"א לו להקריב ושוב ליתא לדבר המעכב (שהוא במי שנמנע מלהביא הקרבן), נעשה לגר גמור במילה וטבילה (לבד).

ומ"ש אח"כ "וכשיבנה ביהמ"ק יביא קרבנו", יש לפרש כפשוטו, שהוא דין חדש בפני עצמו שהזכיר כאן, דמחוייב בקרבן. אבל גם קודם שיביא לקרבן זה מותר הוא בקדשים²⁰ (כנ"ל), אחר שנעשה גר גמור.

– דלפ"ז יש מקום לומר דהא דבזמן הזה נעשה גר ע"י מילה וטבילה לבד הוא – כי בזמן הזה (דליכא אכילת קדשים) אין נפק"מ לפועל שיהי' גר גמור – (ובזה החידוש (בדא"פ) שבפנים, דגם לשיטת הרמב"ם – בזמן הזה, ע"י מילה וטבילה (לבד), נעשה גר גמור.

(20) להעיר ממ"ש במגיד משנה הל' איסורי ביאה שם (ה"ה) "ומ"מ משמע ודאי שלכשיבנה ב"ה יביא קרבנו", שמשפוטות לשונו משמע שהדין "לכשיבנה ביהמ"ק יביא קרבנו" הוא חידוש (וצריך למצוא מקור לזה), ובאם נאמר שע"י המילה וטבילה לא נעשה עדיין גר גמור – פשיטא שצריך להביא קרבן בכדי שיהי' גר גמור! וע"פ מ"ש בפנים יש לומר, שהחידוש בדין זה (שגם גר שנתגייר בזמן הזה צריך להביא קרבן כשיבנה ביהמ"ק) הוא – שהמצוה דהבאת קרבן היא גם כשהקרבן אינו מעכבו מלהיות גר גמור, ומותר בלאה"כ באכילת קדשים (ראה לעיל הערה 17).

(17) ולהעיר שבשו"ת אבני נזר (יו"ד ח"ב סי' שדמ סי"ג) מסיק כן בדעת הרמב"ם וכותב: ומה שיצטרך להביא קרבן כשיבנה בהמ"ק לאו להכשירו בקדשים שכבר הוכשר, רק למצוה כמו שהביאו אבותינו (וראה לקמן הערה 20) – אבל הוא כתב כן מטעם אחר, לפי ביאורו ושיטתו בדעת הרמב"ם שבזמן המקדש אף לישא בת ישראל אסור עד שיביא קרבנו, שהוא דלא כבצפ"ע שהובא בפנים.

(18) יבמות מז, סע"ב רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ג הי"ז (בנוגע לגר גם בזמן הזה). טושו"ע יו"ד סרס"ח ס"ב. שם סי"ב.

(19) כ"ה בנמוק"י וריטב"א שבהערה 4. אלא דזהו לשיטתם דקרבן מעכב בזמ"ז, ובוה"ז דאינו שייך – לא מעכב (כנ"ל שם). וההוספה שבפנים היא, דגם לשיטת הרמב"ם שהקרבן (גם בזמן הבית) הוא רק שיהי' גר גמור, היינו לאכול בקדשים

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ
מליובאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

לזבל את שדה הזיבורית

"כל חסיד וחסיד צריך להשתדל לפעול איזה פעולה טובה בחברו בענייני חסידות הן בלימוד והן בעבודה, ואפילו אם תהי' הפעולה קטנה ביותר מ"מ היא מביאה תועלת מרובה"

שיעור כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע

בשנת תר"ן הי' הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק לומד ברבים שיעור קבוע בדא"ח – שלש פעמים בשבוע ביום הראשון, השלישי והחמישי בשבת בביהכנ"ס הנקרא "דער קליינער זאל" – מאמרי פרשת השבוע מ"תורה אור".

השומעים היו כעשרה איש שהי' להם איזה ידיעה בדא"ח, והשאר היו פשוטים שהבינו מעט מזעיר.

דרך לימודו הי', אשר טרם שנגש ללמוד הי' מרציא את הענין שילמדו, ובהרצאתו זאת הי' כל תוכן נושא הלימוד, ובעת הלימוד כאשר סליק ענינא הי' חוזר בקצרה על נושא הלימוד, ואחר הלימוד הי' חוזר בקצרה על הלימוד.

ואחר כל לימוד הי' מדגיש איזה ענין של עבודה מהמאמר שלמדו ועל הרוב הי' מסיים באיזה ספור או שיחה קצרה ומענינת.

לקראת שבת

הלימוד בכלל והשיחות והספורים בפרט, פעלו על השומעים ואחדים מהם התחילו לעסוק בעבודה להאריך בתפלה ולהתנהג בדרכי החסידים.

פרק תניא פועל במרחק חמשים פרסא

החסיד ר' חנוך הענדיל הי' לומד בכל יום בין מנחה למעריב פרק תניא ברבים. אופן לימודו הי' מלבב מאד, ובעניני עבודה הי' מאריך בביאורים והסברים של דברי מוסר שעשו רושם כביר על השומעים.

בין שומעי לימודו היו אברכים ובחורים מאזרחי העיר שהיו פשוטים ביותר, ואעפ"כ פעל עליהם הלימוד לטובה כ"כ עד שנתעלו ביראת שמים והנהגה.

ובהתועדות של חסידים פעם א' הרבה ר' חנוך הענדיל לדבר על אודות האברכים שהתחילו להתעסק בעבודה שבלב ועל אודות האברכים הפשוטים שהטיבו דרכם בהנהגה וביראת שמים.

יירבה אז לדבר בשבח לימוד דא"ח ותועלתו לנטוע יראת שמים והנהגה טובה גם באנשים פשוטים, ויספר אשר זקני החסידים היו אומרים שלימוד פרק תניא מזכך את האויר ומאיר במרחק של חמשים פרסא.

גם עבודה פשוטה מביאה תועלת מרובה

החסיד רמ"מ טשערנין דיבר אז במעלתם של אנשים פשוטים, אשר כשהחסידות פועלת עליהם הוא נעלה יותר מכמו פעולת החסידות על בני-תורה.

כל חסיד וחסיד – אמר הרח"ה – צריך להשתדל לפעול איזה פעולה טובה בחברו בעניני חסידות הן בלימוד והן בעבודה, ואפילו אם תהי' הפעולה קטנה ביותר מ"מ היא מביאה תועלת מרובה.

איש כפרי אנכי מנעורי – אמר הרח"ה – ומכיר אנכי בעבודת האדמה ובעניני זריעה ויודע אנכי אשר כל הקרקעות צריכים לחרישה ומטר, אבל יש ארץ זיבורית אשר אף שגם בה יש כח הצומח להצמיח כמו בקרקע עידית, מ"מ צריכים עצות שונות איך לגלות כח הצומח שבה, ואחת העצות היא שמזבלין אותה ואז נותנת את יכולה, הרי שגם עבודה פשוטה מביאה תועלת מרובה, ואם כן הנה גם העובד הפשוט יש לו חלק גדול בטיב הצמיחה.

ומכיון ששמע החסיד רמ"מ טשערנין את המשל הזה מפי הרח"ה, נזכר בהתועדות החסידים שהיתה בשמחת בית השואבה שנת תרל"ב בעיר באריסאוו אצל החסיד ר' שמואל דובער המשפיע בהתועדות ההיא היו כמה מנכבדי החסידים, מהם משכילים ומהם עובדים.

לקראת שבת

הרשד"מ שיבח אז את ענין העבודה והרים את מעלתה למעלה הרבה על השכלה, ויאמר כי כל ענין ההשכלה אינו אלא בשביל העבודה, והמשיל את ענין העבודה לשדה זרועה וגן עושה פירות, ואת ההשכלה לדבר שבה מטיבין את הקרקע, אשר עם היות שעי"ז מתגלה יותר כח הצומח אעפ"כ הרי כח הצומח הוא בארץ דוקא.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק אמר לי: אפשר שיהי' לחסידים 'געשמאק' אחר לגמרי בענין של עבודה, צריכים רק לעורר זאת.

השי"ת יהי' בעזרם ויצליחם להם בגשמיות וברוחניות.

ידידו הדו"ש ומברכו.

